

De zoon, de moeder of het medium

Ik geloof niet. Mijn ouders hebben mij wel christelijk opgevoed. Zij waren zelfs zeer actief in de hervormde kerk. Maar nadat zij mij het geloof hadden aangereikt lieten ze mij de vrije keuze. Al heel vroeg gold voor mij: ik geloof niet. Het was een nuchtere constatering van een negenjarig jongetje.

Ik was in zoverre door Calvin beïnvloed dat ik rechtlijnig in mijn gevoel van niet-geloven was: als je niet gelooft in God, kun je niet oprecht deelnemen aan de rituelen van de kerk. Zondag bleef ik dus thuis. Scherp tekende zich hier het verschil met mijn vriendjes – wij waren inmiddels vanuit Amsterdam naar het katholieke zuiden verhuist. Hun moeders zagen graag dat ze desnoods dan maar alleen voor haar naar de kerk gingen. Mijn moeder niet: 'Voor mij moet je het niet doen.' Dus niet. Geen kerkbezoek, geen geloof, geen leven na de dood.

Nu werd ik onlangs door een kantoorgenote benaderd met de vraag of ik bereid was om een delicate zaak in behandeling te nemen. Het ging over de rechten op een boek, het lag heel gevoelig. Geen probleem, laat maar komen. Een week later zit ik tegenover een aardige, vlotte vrouw. Zij vertelt mij over het verlies van haar zoon, over het verdriet na zijn dood, maar ook de mooie momenten na zijn dood, de momenten dat er contact is geweest. Contact? Zij vertelt mij over het medium, een vrouw die in contact is gekomen met haar overleden zoon. Ze vertelt over hetgeen hij vertelt. Hij wil nog zoveel kwijt aan de wereld dat hij een boek wil schrijven. Er is een uitgever gevonden, het boek is geschreven en nu is er verschil van mening tussen de twee vrouwen.

De moeder wil niet dat het boek wordt uitgegeven; het medium zegt de wensen van de overleden zoon niet te willen negeren. Het medium zegt met weinig consideratie tegen de moeder: 'Jouw zoon wil dat ik de door hem aan mij doorgegeven teksten in boekvorm publiceer. Je zoon is volwassen. Daar sta jij buiten.' De moeder vraagt mij ten slotte: 'Wat te doen?'

Zoals tegenover iedere vorm van geloven, sta ik neutraal tegenover het geloof van deze moeder. Voor de moeder is dit een zaak van leven op dood, en mij kost het geen moeite om de probleemstelling serieus te nemen. Toegegeven, een lichte glimlach zoekt een weg naar buiten. Maar dat is vooral een gevolg van de casuspositie die mij al snel duidelijk wordt. Een boek is een auteursrechtelijk werk. De Hoge Raad heeft zo mooi geformuleerd dat het de creatieve prestatie van de maker is die beschermd wordt, door te eisen dat het werk 'een eigen, oorspronkelijk karakter bezit en het persoonlijk stempel van de maker draagt'. Art. 1 Auteurswet bepaalt dat het auteursrecht van rechtswege aan de maker toekomt. Wie is de maker? Het medium heeft het boek geschreven. Maar was zij daarin niet slechts het instrument van de zoon? Legde zij niet eenvoudig vast dat wat hij haar vertelde?

Ik heb haar tuk: er is maar één manier voor het medium om haar auteursrechtelijke claim waar te maken en dat is om zichzelf te ontmaskeren als charlatan. Als zij de boel bij elkaar verzonnen heeft, heeft zij het auteursrecht. Wat kan het medium anders dan bevestigen dat ze niet meer gedaan heeft dan de gedachten van de zoon vastleggen, en daarmee erkennen dat ze niet de maker is? Zaak opgelost.

Enthousiast deel ik mijn analyse en logische gevolgtrekking met de moeder. Dan dringt het besef door van de paradox waar deze redenering toe leidt: de maker is de zoon, die na zijn dood scheppende arbeid heeft verricht. Ik heb weinig twijfel dat het systeem van de wet onvoldoende ruimte laat voor deze aanname. Ik sta voor een zware taak. Hoe leg ik de moeder uit dat haar realiteit niet de onze is? Dat wat zij oprecht gelooft, binnen ons rechtssysteem geen plaats heeft. Auteursrecht gaat over bij erfopvolging, maar die opvolging vindt plaats op het tijdstip van het overlijden. Met na het overlijden door de erflater gemaakte werken is geen rekening gehouden.

Uiteindelijk liet het medium zich leiden door haar geloof en heeft zij zich bij de wensen van de moeder neergelegd. Of was het toch haar gezonde verstand en het vooruitzicht van een rechtszaak? Ik had die rechtszaak graag gevoerd.

Albert Ploeger